

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 6 grudnia 2018 r.

Pozycja 69

POSTANOWIENIE z dnia 21 listopada 2018 r. Sygn. akt P 4/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki – przewodniczący
Grzegorz Jędrejek
Zbigniew Jędrzejewski
Leon Kieres
Jarosław Wyrembak – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 listopada 2018 r., pytania prawnego Sądu Rejonowego w Chorzowie,

czy art. 19 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) jest zgodny z art. 32 ust. 1, art. 78, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) umożliwić postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Postanowieniem z 17 grudnia 2015 r., sygn. akt VII K 1120/14, Sąd Rejonowy w Chorzowie, Wydział VII Karny (dalej: sąd pytający) zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy art. 19 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396; dalej: ustawa nowelizująca) jest zgodny z art. 32 ust. 1, art. 78, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji.

Pytanie zostało sformułowane w związku z następującym stanem faktycznym i prawnym:

8 maja 2013 r. skazany [...] złożył wniosek o wydanie wyroku łącznego, który do 30 czerwca 2015 r. nie został rozpoznany. 1 lipca 2015 r. weszła w życie ustawa nowelizująca, która w art. 1 pkt 46-54 oraz w art. 5 pkt 40-46 całkowicie zmieniła założenia instytucji

kary łącznej oraz zasady orzekania o tej karze i ustalania jej wymiaru. W art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej wprowadzono zasadę, że nowych przepisów nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed wejściem w życie tych przepisów. Nowe brzmienie rozdziału IX kodeksu karnego (dalej: k.k. lub kodeks karny), dotyczącego zbiegu przestępstw oraz łączenia kar i środków karnych, znajduje zastosowanie dopiero wtedy, gdy zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po wejściu w życie nowelizacji, czyli od 1 lipca 2015 r. Zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej, prawomocnie orzeczoną przed wejściem w życie tej ustawy karę łączną obniża się do jej górnej granicy przewidzianej w nowych przepisach.

Zdaniem sądu pytającego, art. 19 ustawy nowelizującej jest sprzeczny z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Sąd wyjaśnił, że w stosunku do takiego samego przestępcy, w zależności od tego, w jakim „układzie procesowym” się znajduje, tj. czy skazano go prawomocnie za wszystkie przestępstwa jeszcze przed 1 lipca 2015 r., czy też chociażby jeden z wyroków uprawomocnił się po tej dacie, w zakresie orzekania o karze łącznej mogą znaleźć zastosowanie zupełnie inne regulacje prawne. W efekcie podmioty znajdujące się w sytuacji podobnej, zostaną potraktowane w sposób odmienny. Zdaniem sądu pytającego nie ma żadnego usprawiedliwienia odstępstwa od zasady równości podczas orzekania o karze łącznej, albowiem nie sposób uznać za cechę relewantną, uzasadniającą zróżnicowanie sytuacji prawnej skazanych, dat wydawania wyroków. Sąd pytający uznał za niedopuszczalne, w świetle art. 32 ust. 1 Konstytucji, aby w zależności od daty prawomocności wyroków podlegających łączeniu miała zastosowanie surowsza lub łagodniejsza sankcja karna za te same czyny.

Zdaniem sądu pytającego, rozwiązanie prawne zawarte w art. 19 ustawy nowelizującej jest także sprzeczne z zasadą sprawiedliwości społecznej i z zasadą demokratycznego państwa prawnego, wyrażonymi w art. 2 Konstytucji. Ponadto „odwrócenie” reguły intertemporalnej z art. 4 § 1 k.k. (stosowanie ustawy starej zamiast nowej) może mieć istotny wpływ na prawo do zaskarżania wyroków wydawanych w pierwszej instancji, określone w art. 78 Konstytucji, prawo do skutecznej obrony zawarte w art. 42 ust. 2 Konstytucji oraz prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy zawarte w art. 45 ust. 1 Konstytucji, gdyż niejasne przepisy w tak istotnej kwestii jak wymiar kary za popełnione przestępstwa mogą utrudniać sformułowanie zarzutów i złożenie skutecznej apelacji w sprawie.

Sąd pytający uznał, że gdyby ustawodawca nie wprowadził art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej, sąd rozpoznający sprawę o wydanie wyroku łącznego, stosując ustawę obowiązującą poprzednio, musiałby uzasadnić, dlaczego jest ona względniejsza dla sprawcy. Aktualnie literalne brzmienie art. 19 ustawy nowelizującej nakazuje zawsze stosować ustawę w starym brzmieniu odnośnie do skazanych, co do których wszystkie wyroki podlegające łączeniu stały się prawomocne przed 1 lipca 2015 r., a wyrok łączny jeszcze nie został wydany lub nie jest prawomocny. Jeżeli przed 1 lipca 2015 r. zapadł prawomocny wyrok, istnieje podstawa do ewentualnego zastosowania art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej. Ustawodawca nie daje jednak żadnych wskazówek co do tego, na jaki dzień należy ustalić, jaki jest maksymalny wymiar kary łącznej według ustawy w nowym brzmieniu – czy na dzień wydawania wyroku łącznego, czy też na dzień przeprowadzenia analizy – i porównać go z karą wymierzoną w wyroku. W przepisach mowa jest tylko i wyłącznie o obniżaniu kary wymierzonej. Ustawodawca nie wymaga, by sąd porównywał wpływ nowych uregulowań dotyczących kary łącznej na sytuację faktyczną skazanego. Zdaniem sądu pytającego, bez wprowadzenia jasnych, czytelnych reguł porównywania dwóch stanów prawnych rozstrzygnięcia sądu nabierają charakteru dowolności. Prawo do sądu nie powinno być tutaj rozumiane od strony formalnej, wyłącznie jako prawo uruchomienia procedury sądowej i uzyskania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy. Do istoty prawa do sądu należy również odpowiednie ukształtowanie procedury umożliwiającej wydanie sprawiedliwego rozstrzygnięcia, a także poprawna redakcja przepisów prawa materialnego umożliwiająca polemikę z rozstrzygnięciem sądu w drodze wniesienia środków

odwoławczych. W tej optyce przepisy ustawy nowelizującej, które narzucają sądowi procedującemu w przedmiocie wydania wyroku łącznego zasadę intertemporalną dalszego stosowania ustawy wcześniejszej, *de facto* ograniczają prawo do sądu poprzez ograniczenie podstawy prawnej rozstrzygnięcia do przepisów ustawy dotychczasowej, która może być – jak w niniejszej sprawie – mniej korzystna dla skazanego niż ustawa nowa. W sposób pośredni ograniczone może zostać także prawo do obrony materialnej, albowiem podnoszone zarzuty korzystniejszego kształtu ustawy nowej nie będą mogły zostać uwzględnione z powodu związania sądu brzmieniem ustawy (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Skutku dla siebie korzystnego skazany nie będzie mógł również uzyskać w drodze wniesienia środka odwoławczego, gdyż rozstrzygnięcie w oparciu o ustawę dotychczasową, z pominięciem ustawy nowej i korzystniejszej, zgodne jest z prawem, tj. z art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej.

W zakresie zgodności art. 19 ustawy nowelizującej z zasadą demokratycznego państwa prawnego, sąd pytający stwierdził, że przepis intertemporalny zawarty w art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej z zasadą tą zrywa w sposób radykalny, co osłabia zaufanie do państwa i poziom bezpieczeństwa prawnego, tj. obie wartości, które podlegają ochronie na gruncie art. 2 Konstytucji. Skazani zostali zaskoczeni nagłą zmianą stanu prawnego i uchyleniem ekspektatywy skorzystania z ewentualnej przyszłej zmiany stanu prawnego w zakresie zasad orzekania kary łącznej na ich korzyść, jaką powszechnie przyjęta przed 1 lipca 2015 r. praktyka pozwalała sformułować. Sprawcy, którzy zostali skazani wyrokami wydanymi przed 1 lipca 2015 r., z nowych, korzystniejszych zasad orzekania kary łącznej skorzystać nie mogą. Z kolei za materialną niesprawiedliwością kwestionowanej normy przemawia fakt różnego traktowania sprawców w zależności od daty orzekania przez sądy wymierzające wyroki jednostkowe, czego nie sposób uznać za cechę relewantną uzasadniającą zróżnicowanie.

2. W piśmie z 18 kwietnia 2016 r. Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: Rzecznik) zgłosił swój udział w postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Rzecznik zaznaczył, że poddał analizie jedynie art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej w zakresie zgodności z zasadą równości wobec prawa wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji. Poza zakresem analizy została problematyka zgodności tej regulacji z art. 78, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji.

W ocenie Rzecznika, art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej jest sprzeczny z art. 32 ust. 1 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą równości obywateli wobec prawa w zakresie, w jakim wyłącza możliwość stosowania przepisów dotyczących kary łącznej obowiązujących od 1 lipca 2015 r. do stanów faktycznych, w których wszystkie kary podlegające łączeniu uprawomocniły się przed wejściem w życie ustawy nowelizującej kodeks karny. Przepis art. 19 ust. 1 tej ustawy może prowadzić do niezasadnego różnicowania podmiotów znajdujących się w jednakowej sytuacji faktycznej i prawnej oraz mających tę samą cechę relewantną, gdyż jedynym kryterium decydującym o tym, które przepisy powinny znaleźć zastosowanie do konkretnego stanu faktycznego, jest moment uprawomocnienia się kar orzeczonych za poszczególne przestępstwa. Rzecznik zgodził się z poglądem sądu pytającego, że wprowadzając art. 19 ust. 1 do ustawy nowelizującej ustawodawca doprowadził do swoistego oderwania się odpowiedzialności karnej od zachowania skazanego. Przepis art. 19 ustawy nowelizującej wprowadził jako kryterium zróżnicowania przesłankę o charakterze wyłącznie proceduralnym, spełnienie której często jest niezależne od woli zainteresowanego. Nie jest wykluczone bowiem, że mogą zaistnieć sytuacje, w których w stosunku do osób skazanych za dokonanie takiego samego przestępstwa, w tym samym czasie i w identycznych okolicznościach, zastosowanie mogą znaleźć różne przepisy w zakresie kary łącznej, węzłem której ma zostać objęta kara orzeczona za to przestępstwo.

Rzecznik uznał, że cechą relewantną w myśl art. 32 ust. 1 Konstytucji dla uzasadnienia stosowania tych samych zasad orzekania kary łącznej nie jest moment uprawomocnienia

się poszczególnych kar jednostkowych lub łącznych, lecz – zgodnie z ogólnymi zasadami prawa karnego – jest nią moment popełnienia przestępstwa. Wprowadzenie do art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej przesłanki uprawomocnienia się kary jako cechy różnicującej dwie kategorie podmiotów stanowi rażące naruszenie zasady równości obywateli wobec prawa. Dla twierdzenia, że art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej może prowadzić do nieuzasadnionego odmiennego traktowania podmiotów charakteryzujących się posiadaniem tożsamej cechy relewantnej, indyferentnym pozostaje problem relatywnego charakteru względności ustawy karnej w zakresie regulacji odnoszących się do kary łącznej. Istotne jest bowiem nie to, który z modeli orzekania kary łącznej – ten zawarty w rozdziale IX kodeksu karnego w brzmieniu sprzed nowelizacji czy też ten obowiązujący po 30 czerwca 2015 r. – ma charakter faworyzujący, a który dyskryminujący skazanego, lecz jedynie fakt, że potencjalnie mogą one prowadzić do fundamentalnie odmiennego traktowania osób, w stosunku do których znajdują zastosowanie. Zdaniem Rzecznika, wprowadzone przez art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej kryterium stosowania ustawy karnej we wskazanym zakresie ma charakter racjonalnie nieuzasadniony i arbitralny, a kwestionowana norma zdaje się pozostawać w sprzeczności nie tylko z celami i funkcjami prawa karnego, ale także z podstawowymi założeniami systemu ustrojowego Rzeczypospolitej Polskiej.

3. W piśmie z 23 września 2016 r. Prokurator Generalny wniósł o stwierdzenie, że:

1) art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej w zakresie, w jakim stanowi, że przepisów rozdziału IX kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 78, art. 42 ust. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji,

2) postępowanie w pozostałym zakresie podlega umorzeniu na podstawie art. 83 ust. 1 w związku z art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1157) – wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

Prokurator Generalny wskazał, że pytanie prawne nie spełnia przesłanki funkcjonalnej w odniesieniu do art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej. Przepis ten reguluje sytuację, w której prawomocnie orzeczona przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kara łączna jest wyższa niż górna granica wymiaru kary łącznej określona w kodeksie karnym w brzmieniu nadanym tą ustawą. Tymczasem z uzasadnienia pytania prawnego (s. 3-4) nie wynika, aby sytuacja taka zachodziła w niniejszej sprawie, tj. by sąd pytający badał, czy orzeczona wcześniej wobec [...] kara łączna jest surowsza niż kara, jaką można by było mu wymierzyć na zasadach wprowadzonych ustawą nowelizującą. Stąd też rozważania sądu na gruncie art. 19 ust. 2 tej ustawy mają charakter wyłącznie hipotetyczny i wydają się zmierzać do niedopuszczalnej w trybie art. 193 Konstytucji kontroli abstrakcyjnej. Dlatego postępowanie w tym zakresie winno zostać umorzone wobec niedopuszczalności orzekania.

Jeśli chodzi o badanie zgodności art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej z art. 32 ust. 1 Konstytucji Prokurator Generalny rozważył dopuszczalność pytania prawnego z uwagi na przedmiot kontroli. W tym kontekście Prokurator Generalny wskazał, że art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej zawiera w istocie dwie normy prawne: po pierwsze, że przepisów rozdziału IX kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą nie można stosować do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, a po drugie, że przepisy rozdziału IX kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą można stosować, gdy zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie tej ustawy, tj. gdy zachodzi potrzeba łączenia kary (kar) orzeczonej (orzeczonych) prawomocnie do 30 czerwca 2015 r. z karą (karami) orzeczoną (orzeczonymi) prawomocnie po 30 czerwca 2015 r. Tymczasem w stanie faktycznym i prawnym przedstawionym przez sąd pytający zachodzi potrzeba orzeczenia tylko i wyłącznie w przedmiocie łączenia kar prawomocnie orzeczonych przed wejściem w życie ustawy nowelizującej. Za-

tem, mając na uwadze przesłankę funkcjonalną – pytanie prawne należy uznać za dopuszczalne tylko w części dotyczącej zgodności z Konstytucją art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej w zakresie, w jakim kwestionowana norma stanowi, że przepisów rozdziału IX kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

Prokurator Generalny wskazał, że określenie, które brzmienie kodeksu karnego jest w zakresie kary łącznej względniejsze dla sprawcy, możliwe jest tylko w okolicznościach konkretnej sprawy. W stanie faktycznym i prawnym przedstawionym przez sąd pytający względniejsze dla [...] jest brzmienie wprowadzone ustawą nowelizującą. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego eliminujące z obrotu prawnego art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej w zakresie, w jakim norma ta stanowi, że przepisów rozdziału IX kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, otworzyłyby [...] drogę do skorzystania z względniejszych dla niego przepisów rozdziału IX kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą.

Odnosząc się do zasady równości, Prokurator Generalny podkreślił, że argumentacja sądu pytającego sprowadza się w istocie do zakwestionowania zasadności kryterium zróżnicowania podmiotów prawa wprowadzonego przez ustawodawcę w art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej, tj. kryterium daty uprawomocnienia się wyroków, w których orzeczone zostały kary mające podlegać łączeniu. Wbrew jednak argumentacji sądu pytającego, Prokurator Generalny ocenił, że kryterium tego nie można uznać za nieracjonalne lub nieobiektywne.

W zakresie oceny zgodności art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej z art. 78 (zasada dwuinstancyjności), art. 42 ust. 2 (prawo do obrony) i art. 45 Konstytucji (prawo do sądu), Prokurator Generalny wskazał, że przepisy te nie pozostają w niezbędnym związku treściowym z art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej i nie stanowią adekwatnego wzorca kontroli zakwestionowanej regulacji. Tym samym art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej nie jest z wymienionymi przepisami niezgodny.

Jeśli chodzi o ocenę zgodności art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej z wyrażoną w art. 2 Konstytucji zasadą sprawiedliwości społecznej, Prokurator Generalny uznał, że sąd pytający w istocie dopatruje się naruszenia omawianej zasady jedynie w tym, że art. 19 ust. 1 tej ustawy wprowadza zróżnicowanie traktowania sprawców przestępstw z uwagi na daty uprawomocnienia się wyroków. Tymczasem Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że w razie sformułowania zarzutu niezgodności określonej regulacji prawnej z ustawą zasadniczą, związanego z nieuzasadnionym zróżnicowaniem sytuacji prawnej podmiotów podobnych, jako wzorzec kontroli powinna zostać wskazana zasada równości, a nie zasada sprawiedliwości społecznej, która – ze względu na regułę *lex specialis derogat legi generali* – nie stanowi odpowiedniego kryterium oceny konstytucyjności. Stąd też zastrzeżenia co do konstytucyjności uregulowań przewidujących nierówne traktowanie równych powinny być weryfikowane w kontekście zasady równości, a postępowanie w odniesieniu do zasady sprawiedliwości społecznej jako wzorca kontroli podlega umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

4. W piśmie z 23 lutego 2017 r. Marszałek Sejmu wniósł o stwierdzenie, że art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej w zakresie, w jakim stanowi, że przepisów rozdziału IX kodeksu karnego, w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji. W pozostałym zakresie Marszałek Sejmu wniósł o umorzenie postępowania.

Marszałek Sejmu wskazał, że pytanie prawne spełnia przesłankę podmiotową i przedmiotową, nie spełnia jednak przesłanki funkcjonalnej w odniesieniu do art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o konstytucyjności tego prze-

pisu nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed sądem pytającym. Przed 1 lipca 2015 r. nie orzeczono prawomocnie kary łącznej wobec skazanego [...], w związku z czym sąd pytający nie może obniżyć kary łącznej na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej. W zakresie kontroli konstytucyjności tego przepisu należy zatem umorzyć postępowanie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Marszałek Sejmu wniósł również o umorzenie postępowania w części obejmującej kontrolę art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej w odniesieniu do art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. Zdaniem Marszałka Sejmu wywody sądu pytającego wiążące powyższe wzorce konstytucyjne ze stosowaniem art. 4 § 2 k.k. zmierzają do wykazania, że ustawodawca nie uregulował wystarczająco precyzyjnie kwestii dostosowywania wymiaru kary łącznej orzeczonej na podstawie przepisów sprzed zmiany normatywnej do wysokości analogicznej kary przewidzianej w nowym stanie prawnym. Tego rodzaju zarzut winien być zatem skierowany wobec art. 4 § 2 k.k. Tymczasem sąd pytający zaskarżył jedynie art. 19 ustawy nowelizującej, przy czym zakres obowiązywania ust. 1 tego przepisu, który realnie znajdzie zastosowanie w przedmiotowym postępowaniu, nie budzi wątpliwości interpretacyjnych sądu pytającego. Nawet gdyby przyjąć, że postawione zarzuty wiążą się ściśle z zawartością normatywną art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej, to ich charakter nie koresponduje z wymogami formalnymi zarzutów, które mogą zostać rozpoznane przez Trybunał Konstytucyjny w trybie pytania prawnego. Sąd pytający nie przedstawił szczegółowych rozważań w tym względzie, poprzestając na wyrażeniu wątpliwości co do wystarczającej precyzji kwestionowanych przepisów. W szczególności brak jest w uzasadnieniu pytania prawnego ustaleń odnoszących się do możliwości dokonania wykładni kwestionowanych przepisów w taki sposób, aby pełniej zrealizować wartości i standardy konstytucyjne. W ocenie Marszałka Sejmu, uzasadnienie naruszenia przez zakwestionowane przepisy omawianych postanowień ustawy zasadniczej jest lakoniczne, gdyż sąd pytający jedynie zasygnalizował możliwość wpływu kwestionowanego mechanizmu na prawo do zaskarżania wyroków wydawanych w pierwszej instancji i prawo do skutecznej obrony, a nie skonfrontował ze sobą zawartości normatywnej przedmiotu oraz wzorców kontroli w sposób jednoznacznie wskazujący, że przywołane przez niego przepisy Konstytucji pozwalają na ocenę w ich świetle normy intertemporalnej wyrażonej w art. 19 ustawy nowelizującej.

Jeśli chodzi o zgodność art. 19 ustawy nowelizującej z art. 2 Konstytucji, Marszałek Sejmu wniósł o umorzenie postępowania w części obejmującej zgodność z zasadą sprawiedliwości społecznej ze względu na zbędność wydania wyroku. Marszałek Sejmu uznał, że uzasadnienie zarzutu odpowiada treściowo uwagom o naruszeniu zasady równości, i stwierdził, że w razie sformułowania zarzutu niezgodności określonej regulacji prawnej z ustawą zasadniczą, związanego z nieuzasadnionym zróżnicowaniem sytuacji prawnej podmiotów podobnych, jako wzorzec kontroli powinna zostać wskazana zasada równości, a nie zasada sprawiedliwości społecznej (*lex specialis derogat legi generali*).

W pozostałym zakresie, w jakim sąd pytający przywołał art. 2 Konstytucji, Marszałek Sejmu wniósł o umorzenie postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. W ocenie Marszałka Sejmu, uzasadnienie zarzutu nie spełnia ustawowych wymogów, a sąd pytający przywołał zasady szczegółowe wynikające z art. 2 Konstytucji nieprecyzyjnie i niejednolicie. Nie doprecyzował w szczególności, w jaki sposób konstytucyjnie zakotwiczona jest ekspektatywa każdorazowego stosowania „ustawy nowej” w wypadku nowelizacji przepisów prawa karnego materialnego.

W konsekwencji Marszałek Sejmu ustosunkował się jedynie do kwestii zgodności art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej w zakresie, w jakim stanowi on, że przepisów rozdziału IX kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Marszałek Sejmu poddał ocenie, czy zgodnie z tym, co sugeruje sąd pytający, art. 19

ust. 1 ustawy nowelizującej wyłącza zastosowanie kodeksowych reguł kolizyjnych i tym samym wyklucza wydanie przez sąd pytający rozstrzygnięcia na podstawie przepisów o karze łącznej w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą. W jego ocenie analiza jednoznacznego brzmienia zaskarżonego przepisu nakazuje przyjąć, że ustawodawca wprowadził szczególną regułę intertemporalną w zakresie orzekania o karze łącznej, której węzłem należy objąć kary orzeczone prawomocnymi wyrokami wydanymi przed wejściem w życie zmian wprowadzonych ustawą nowelizującą, a art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej stanowi *lex specialis* wobec art. 4 § 1 k.k. W przypadku, gdy wszystkie kary podlegające łączeniu zostały orzeczone prawomocnie przed 1 lipca 2015 r. (tak jak to ma miejsce w przedmiotowej sprawie), podstawą orzekania w wyroku łącznym kary łącznej jest kodeks karny w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipca 2015 r., choćby nawet nowe przepisy mogły prowadzić do korzystniejszego dla sprawcy rozstrzygnięcia. Tym samym, zdaniem Marszałka Sejmu, sąd pytający trafnie odczytał kontekst normatywny kwestionowanej regulacji.

Jeśli chodzi o zakres konstytucyjnych ram swobody ustawodawcy co do kształtowania reguł czasowego obowiązywania prawa, na płaszczyźnie przepisów prawa karnego materialnego chodzi w szczególności o ocenę konstytucyjnego umocowania wyrażonego w art. 4 § 1 k.k. zakazu wstecznego działania ustawy surowszej (*lex severior retro non agit*) oraz nakazu wstecznego działania ustawy względniejszej (*lex mitior retro agit*), przy czym w realiach niniejszego postępowania, zdaniem Marszałka Sejmu, należy skupić się na drugiej z wymienionych dyrektyw, tj. nakazie wstecznego działania ustawy względniejszej. Marszałek Sejmu stwierdził, że teza o konstytucyjnym źródle zasady *lex mitior agit* jest kontrowersyjna i niepoparta dostatecznie klarownym i ustabilizowanym orzecnictwem Trybunału Konstytucyjnego.

Marszałek Sejmu podkreślił, że zmiany dokonane ustawą nowelizującą dotyczyły nie tylko zasad orzekania kary łącznej, ale dotyczyły także zasad wymiaru kar jednostkowych za przestępstwa. Ustawodawca m.in. zlikwidował możliwość warunkowego zawieszenia kary ograniczenia wolności; obniżył górną granicę kary pozbawienia wolności, której wykonanie można warunkowo zawiesić (z dwóch lat do jednego roku); wykluczył możliwość warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa był skazany na karę pozbawienia wolności; dopuścił stosowanie sankcji zamiennej grzywny albo kary ograniczenia wolności zamiast kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej 8 lat. Ustawodawca zrezygnował z dyrektywy pierwszego wyroku, za pomocą której dochodziło do wyznaczenia w ramach wielości przestępstw danego sprawcy zbiegu przestępstw, a w to miejsce wprowadził przesłankę pozytywną, odwołującą się do prawomocnie orzeczonych kar (art. 85 § 1 i 2 k.k.), oraz negatywną, związaną z wykonywaniem kary (art. 85 § 3 k.k.). W tym stanie rzeczy przyjęte przez ustawodawcę kryterium stosowania „ustawy nowej” nie jawi się jako nieracjonalne. Łączeniu podlegają kary wymierzone w stanie prawnym charakteryzującym się pewnymi odmiennosciami także w odniesieniu do przepisów regulujących zasady i środki karania. Marszałek Sejmu uznał więc, że daty uprawomocnienia się wyroków, w których orzeczono kary jednostkowe, mogą zostać uznane za relewantne kryterium różnicujące sytuację prawną osób, w stosunku do których ma zostać – wyrokiem łącznym – orzeczona kara łączna. Marszałek Sejmu wskazał, że każda zmiana przepisów dotyczących statusu prawnego jednostki wprowadza jako nieuniknioną konsekwencję pewne podziały wśród osób znajdujących się w analogicznej (podobnej) sytuacji faktycznej, ale w różnym czasie, a przez to pod rządami różnych przepisów. Stąd ocena przestrzegania zasady równości wymaga założenia znacznego stopnia swobody ustawodawcy we wprowadzaniu nowych regulacji prawnych. Trybunał Konstytucyjny nie jest powołany do kontrolowania celowości i trafności rozwiązań przyjmowanych przez ustawodawcę, a interwencja w wypadku przekroczenia swobody regulacyjnej i naruszenia wymagań o generalnym charakterze jest możliwa dopiero w przypadkach drastycznych.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Podstawa prawna orzekania.

3 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: otpTK lub ustawa o organizacji TK). Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074, ze zm.) do postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy o organizacji TK stosuje się przepisy tej ustawy.

W związku z powyższym do postępowania zainicjowanego pytaniem prawnym z 17 grudnia 2015 r. zastosowanie mają przepisy ustawy o organizacji TK.

2. Przedmiot kontroli.

2.1. Zakwestionowane przez sąd pytający przepisy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396; dalej: ustawa nowelizująca) mają następujące brzmienie:

„Art. 19. 1. Przepisów rozdziału IX ustawy, o której mowa w art. 1 [tj. ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600; dalej: k.k. lub kodeks karny)], w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Jeżeli prawomocnie orzeczona przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy kara łączna jest wyższa niż górna granica wymiaru kary łącznej określona w ustawie, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, wymierzona karę łączną obniża się do górnej granicy wymiaru kary łącznej określonej w ustawie, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą”.

2.2. Zgodnie z art. 193 Konstytucji każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Dopuszczalność merytorycznego rozpoznania pytania prawnego uzależniona jest zatem od spełnienia przesłanek: 1) podmiotowej – podmiotem inicjującym kontrolę konstytucyjną w trybie pytania prawnego może być wyłącznie sąd; 2) przedmiotowej – kontrola jest ograniczona jedynie do oceny hierarchicznej zgodności aktów normatywnych z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą; 3) funkcjonalnej – od odpowiedzi na pytanie prawne ma zależeć rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że pytanie prawne nie spełnia przesłanki funkcjonalnej w zakresie, w jakim przedmiotem kontroli czyni art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej. Z analizy stanu faktycznego wynika bowiem, że w badanej sprawie nie doszło do prawomocnego orzeczenia kary łącznej przed wejściem w życie ustawy nowelizującej, a zatem sąd pytający nie może zastosować tego przepisu w toczącym się przed nim postępowaniu. Rozstrzygnięcie sądu nie zależy więc od odpowiedzi Trybunału Konstytucyjnego na pytanie prawne dotyczące art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej. Wydanie wyroku względem art. 19 ust. 2 tej

ustawy jest w niniejszym postępowaniu niedopuszczalne i postępowanie w tym zakresie zostało umorzone.

2.3. Stwierdzenie, czy i w jakim zakresie dopuszczalne jest postępowanie w niniejszej sprawie, wymaga zidentyfikowania normy, jaka wynika z art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej. W tym celu konieczne jest zbadanie relacji tego przepisu z art. 4 § 1 k.k.

W świetle poglądów wyrażonych w doktrynie art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej wprowadza unormowanie szczególne w stosunku do kodeksowego art. 4 § 1 poprzez wyłączenie możliwości stosowania ustawy nowej do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem jej wejścia w życie, z tym że owo wyłączenie nie obejmuje wypadków, w których zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem już po tym dniu. „W takim i tylko takim zakresie komentowany przepis wyłącza stosowanie art. 4 § 1. (...) Całkowicie nieuprawnione byłoby doszukiwanie się w końcowym fragmencie art. 19 ust. 1 noweli z dnia 20 lutego 2015 r. nakazu stosowania ustawy nowej. (...) Nieprzekraczalną granicę dla stosowania przepisów dotychczasowych wyznaczają dopiero stany faktyczne, w których wszystkie przestępstwa, za które wymierzono kary podlegające łączeniu, zostały popełnione po wejściu w życie noweli z dnia 20 lutego 2015 r.” (J. Majewski, *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, s. 545-546).

Możliwość stosowania kodeksu karnego w nowym brzmieniu jest zatem wyłączona tylko w sytuacjach, gdy wszystkie przestępstwa zostały popełnione przed 1 lipca 2015 r. oraz przed tym dniem orzeczono prawomocnie kary za te przestępstwa. „We wszystkich pozostałych wypadkach, które nie spełniają [tych] kryteriów, do orzekania kary łącznej znajdzie zastosowanie reguła z art. 4 § 1 k.k. (...) nawet gdyby do prawomocnego orzeczenia kar za przestępstwa popełnione przed dniem 1 stycznia [właśc. lipca] 2015 r. doszło już po tej dacie, to bez względu na to, na podstawie jakiej ustawy kary te orzeczono (k.k. w brzmieniu sprzed lub po 1 lipca 2015 r.), możliwe będzie orzeczenie kary łącznej za te przestępstwa albo na podstawie ustawy nowej, albo poprzednio obowiązującej” (W. Wróbel, *Zagadnienia intertemporalne i przepisy przejściowe*, [w:] W. Wróbel (red.), *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, Kraków 2015, s. 912-915).

Powyższe stanowisko zostało jednolicie przyjęte w orzecznictwie sądowym (orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z 9 marca 2016 r., sygn. akt V KK 452/15, Lex nr 2007810; postanowienie z 23 marca 2016 r., sygn. akt IV KK 70/16, Lex nr 2019577; wyrok z 4 października 2016 r., sygn. akt III KK 126/16, Lex nr 2123255; postanowienie z 16 lutego 2017 r., sygn. akt II KK 347/16, Lex nr 2284181; orzeczenia sądów apelacyjnych: wyrok SA w Krakowie z 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt II AKa 49/16, Lex nr 2057797; postanowienie SA we Wrocławiu z 31 maja 2016 r., sygn. akt II AKz 124/16; wyrok SA w Katowicach z 9 czerwca 2016 r., sygn. akt II AKa 190/16, Lex nr 2139320).

Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał uznał, że dopuszczalnym przedmiotem kontroli w niniejszej sprawie jest art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej, rozumiany – zgodnie z jednolitym orzecznictwem sądowym – w taki sposób, że wyłącza stosowanie art. 4 § 1 k.k. w sytuacjach, w których wszystkie kary podlegające łączeniu uprawomocniły się przed wejściem w życie ustawy nowelizującej (tj. przed 1 lipca 2015 r.). Taka właśnie sytuacja ma miejsce w sprawie zawisłej przed sądem pytającym.

3. Wzorce kontroli.

Sąd pytający przedstawił kilka zarzutów, które wymagały odrębnego rozważenia przez Trybunał Konstytucyjny.

3.1. Sąd pytający sformułował zarzut niejasności art. 19 ustawy nowelizującej, powołującej jego niezgodność z art. 2, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji. Z uzasad-

nienia pytania prawnego jednoznacznie wynika jednak, że zarzut ten dotyczy wyłącznie art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej, a jej art. 19 ust. 1 nie budzi żadnych wątpliwości interpretacyjnych sądu pytającego. Sąd pytający stwierdził jednoznacznie, że „Sąd, który nie wydał jeszcze wyroku łącznego (jak w niniejszej sprawie) (...) na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej nie może zastosować przepisów kodeksu karnego w nowym brzmieniu” (s. 4 uzasadnienia pytania prawnego) oraz że „sprawcy, którzy zostali skazani wyrokami wydanymi przed dniem 1 lipca 2015 r., z nowych, korzystniejszych zasad orzekania kary łącznej skorzystać nie mogą” (s. 5 uzasadnienia pytania prawnego).

Orzecznictwo sądowe również wyklucza istnienie wątpliwości interpretacyjnych dotyczących wynikającego z art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej braku możliwości wyboru podstawy prawnej orzekania w sytuacji, gdy łączeniu podlegają kary uprawomocnione przed wejściem w życie tej ustawy. W wyroku z 9 marca 2016 r., sygn. akt V KK 452/15, Lex nr 2007810 Sąd Najwyższy stwierdził, że „przepis art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej stanowi, że w przypadku, gdy wszystkie kary podlegające łączeniu zostały orzeczone prawomocnie przed 1 lipca 2015 r. (...), podstawą orzekania w wyroku łącznym kary łącznej jest Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipca 2015 r., choćby nawet nowe przepisy mogły prowadzić do korzystniejszego dla sprawcy rozstrzygnięcia” (podobnie: wyrok SA w Łodzi z 24 listopada 2015 r., sygn. akt II AKa 219/15, Lex nr 2023443; postanowienie SA w Katowicach z 29 lipca 2015 r., sygn. akt II AKz 410/15, Lex nr 1809506). Sąd Apelacyjny w Poznaniu, w wyroku z 9 czerwca 2016 r., sygn. akt II AKa 75/16, podkreślił, że „w sytuacji, gdy zastosowanie przepisów znowelizowanych nie jest w ogóle możliwe (z uwagi na treść regulacji przejściowych), nie sposób rozstrzygnąć o tym, która z ustaw miałaby być względniejsza – zastosowana może być tylko jedna z nich. To zaś z kolei wyklucza istnienie wątpliwości interpretacyjnych”, Lex nr 2419574.

Wątpliwości interpretacyjne sądu pytającego mogą zatem dotyczyć tylko art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej. Sąd pytający zastanawia się, w jaki sposób należy zastosować art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej i porównać maksymalny wymiar kary łącznej według ustawy w nowym brzmieniu z karą wymierzoną w wyroku łącznym, stwierdzając, że ustawodawca nie daje w tym zakresie żadnych wskazówek (s. 4 uzasadnienia pytania prawnego).

Jednak, jak wskazano powyżej, art. 19 ust. 2 ustawy nowelizującej nie może być przedmiotem badania konstytucyjności w niniejszym postępowaniu. Zasadne jest zatem umorzenie postępowania w zakresie, w jakim dotyczy ono zarzutu niejasności przepisów, a przez to niezgodności z art. 2, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji.

3.2. Sąd pytający wyraził ponadto wątpliwości dotyczące zgodności zakwestionowanego przepisu z zasadą wstecznego stosowania ustawy względniejszej (*lex mitior retro agit*). Sąd pytający nie wskazał jednocześnie na konstytucyjne podstawy powołanej zasady. Nie wskazał w szczególności na jej źródło w podanych wzorcach konstytucyjnych z art. 2, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 78 Konstytucji. Sąd pytający ograniczył się do stwierdzenia, że odstępstwo od zasady *lex mitior* może mieć wpływ na prawo do zaskarżania wyroków wydawanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji) i prawo do skutecznej obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji). Sąd pytający stwierdził, że zaskarżony przepis „*de facto* ogranicza prawo do sądu (...) poprzez ograniczenie podstawy prawnej rozstrzygnięcia do przepisów ustawy dotychczasowej, która może być – jak w rozpatrywanej sprawie – mniej korzystna dla skazanego niż ustawa nowa”. Sąd pytający podniósł, że „w sposób pośredni ograniczone może zostać prawo do obrony materialnej, albowiem podnoszone zarzuty korzystniejszego kształtu ustawy nowej nie będą mogły zostać uwzględnione z powodu związania sądu brzmieniem ustawy (...). Skutku dla siebie korzystnego skazany nie będzie mógł również uzyskać w drodze wniesienia środka odwoławczego, gdyż rozstrzygnięcie w oparciu o ustawę dotychczasową, z pominięciem ustawy nowej i korzystniejszej, zgodne jest z prawem, tj. z art. 19 ust. 1 ustawy

nowelizacyjnej” (s. 5 uzasadnienia pytania prawnego). Sąd pytający odwołał się przy tym do art. 4 § 1 k.k., którego – z powodu nowelizacji przepisów o karze łącznej – nie można zastosować do niektórych sprawców. Argumentacja sądu pytającego zdaje się zatem zmierzać w kierunku niedopuszczalnej przed Trybunałem Konstytucyjnym kontroli poziomej przepisów.

Sąd pytający przywołał również chronioną w demokratycznym państwie prawnym zasadę lojalności państwa wobec obywateli oraz zasadę bezpieczeństwa prawnego, i w kontekście tych zasad sformułował ekspektatywę skorzystania z ewentualnej przyszłej zmiany stanu prawnego w zakresie orzekania o karze łącznej na korzyść skazanych. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego nie ma podstaw, aby takie oczekiwanie – zgodne z praktyką opartą o dotychczasowy stan prawny – wywodzić z Konstytucji. Z każdą zmianą przepisów wiąże się zróżnicowanie stanu prawnego, obowiązującego przed wejściem i po wejściu w życie nowej regulacji prawnej. Trudno zatem za każdym razem formułować ekspektatywę traktowania adresatów norm tak samo po zmianie, jak i przed nią.

Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał ocenił, że sąd pytający nie uzasadnił należycie sformułowanego zarzutu, przez co pytanie prawne nie spełnia przesłanek formalnych i postępowanie podlega w tej części umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

3.3. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przedstawione w uzasadnieniu pytania prawnego argumenty mające przemawiać za naruszeniem zasady sprawiedliwości społecznej pokrywają się z argumentami dotyczącymi naruszenia zasady równości. W orzecznictwie Trybunału, dotyczącym relacji między art. 32 Konstytucji a zasadą sprawiedliwości społecznej wywodzoną z art. 2 Konstytucji, utrwalił się pogląd o zbędności orzekania o naruszeniu zasady sprawiedliwości społecznej w sytuacji, gdy jako wzorce kontroli wskazywane są przepisy Konstytucji formułujące zasadę równości, a argumentacja przedstawiona na poparcie obu zarzutów się powtarza (jest zbieżna). Jeżeli bowiem podstawę kontroli stanowi zasada równości wyrażona w art. 32 ust. 1 Konstytucji, nie jest celowe sięganie do zasady sprawiedliwości społecznej jako odrębnej podstawy kontroli przy badaniu zarzutów dotyczących nieusprawiedliwionych zróżnicowań sytuacji podmiotów prawa. Trybunał podkreślał jednocześnie, że zasada sprawiedliwości społecznej ma charakter bardziej ogólny niż zasada równości. W ocenie Trybunału, nie jest konieczne powoływanie jako podstawy kontroli normy bardziej ogólnej w sytuacji, gdy zarzut naruszenia tej normy sprowadza się do naruszenia bardziej szczegółowej normy konstytucyjnej, konkretyzującej zasadę ogólną (por. wyrok TK z 4 czerwca 2013 r., sygn. SK 49/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 56 oraz cytowane tam orzecznictwo).

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny uznał, że nie zachodzi potrzeba odrębnego rozważenia zarzutu niezgodności art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej z zasadą sprawiedliwości społecznej wynikającej z art. 2 Konstytucji, i umorzył postępowanie w tym zakresie ze względu na zbędność wydania wyroku.

3.4. Trybunał Konstytucyjny uznał za dopuszczalne przeprowadzenie postępowania w zakresie kontroli zgodności art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej z zasadą równości wynikającą z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny stwierdził jednak, że kontrola zakarzonego przepisu z punktu widzenia tego wzorca została już przeprowadzona w sprawie o sygn. K 16/16. W wyroku z 4 lipca 2018 r. (OTK ZU A/2018, poz. 52) Trybunał orzekł o zgodności kwestionowanej normy z zasadą równości.

Podobnie jak w niniejszym postępowaniu, w sprawie o sygnaturze K 16/16 istotą zarzutu naruszenia art. 32 ust. 1 Konstytucji było zróżnicowanie prawa do orzeczenia kary łącznej ze względu na moment uprawomocnienia się poszczególnych kar jednostkowych lub łącznych. Zarówno Rzecznik Praw Obywatelskich, jak i sąd pytający w niniejszej sprawie, zakwestionowali kryterium różnicujące – kryterium prawomocności – jakim posłużył się

ustawodawca w zakwestionowanym przepisie. Kryterium to zostało przeanalizowane przez Trybunał w sprawie o sygn. K 16/16 za pomocą testu równości. Dokonana analiza dała wynik pozytywny, w następstwie czego Trybunał uznał, że wynikające z badanego przepisu zróżnicowanie sytuacji sprawców przestępstw popełnionych w tym samym czasie było dopuszczalne i mieściło się w zakresie swobody ustawodawcy.

Uprzednie rozpoznanie sprawy konstytucyjności określonego przepisu prawnego z punktu widzenia tego samego zarzutu nie może być uznane za prawnie obojętne. Instytucją zapewniającą stabilizację sytuacji powstałych w wyniku ostatecznego orzeczenia jako formalnie prawnomocnego jest zasada *ne bis in idem*. W takim wypadku Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie ze względu na zbędność wydania wyroku. Taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie.

Z tych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.